

Die lange, rechte dijken zijn onmisbaar

Fryslân leeft al zo'n duizend jaar beschermd door zeedijken. Het is nu eenmaal de beste manier om ons collectief tegen de zee te beschermen, stelt Harry Boon van Wetterskip Fryslân.

Erik Betten

Een lange streep aan de horizon. Waterpas. Wie de zeedijk ziet - vaak al van kilometers afstand - krijgt tegelijk twee signalen. Ten eerste dat de zee dichtbij is. Ten tweede dat je je daar geen zorgen over hoeft te maken, want je bent beschermd. „De bewoners van de terpen in het huidige Fryslân gingen rond het jaar 1000 met elkaar dijken aanleggen om de zee buiten te sluiten. Het gaf ze een veiligheid die terpen ze niet konden bieden, en de welvaart ging met sprongen vooruit”, zegt Harry Boon. „En dat principe geldt eigenlijk nog altijd.”

Boon, van oorsprong een Westfries, kwam achttien jaar geleden als hoofd Openbare Werken in Harlingen terecht. Na vier jaar in het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân namens de Friese Milieu Federatie, werd hij bij de laatste verkiezingen lijsttrekker voor het CDA. Het maakte hem ook de logische kandidaat voor een plek in het Dagelijks Bestuur, waar hij nu de portefeuille primaire waterkeringen heeft. „Dat gaat dus over de dijk bij het IJsselmeer, de waddenkust, maar ook de Waddeneilanden.”

Innovatie

Boon kent de argumenten van innovatieve denkers als Jeroen Aerts van de Vrije Universiteit goed. Die pleiten voor alternatieven voor de traditionele 'harde' dijk. Bijvoor-

beeld in de vorm van een heel brede dijk waarop je ook kunt recreëren, wonen of energie opwekken. Of in de vorm van terpen achter de dijk, zodat nieuwe wijken ook bij een watersnood nog droge voeten houden.

„Ik kan daar voor een deel wel in meegaan, maar ik vraag me af of de geesten op dit moment rijp zijn voor de praktische uitvoering van deze ideeën. Bijvoorbeeld die brede Deltadijk: waar moet de extra ruimte gevonden worden? Aan de zeekant? Dan loop je onmiddellijk aan tegen de beperkingen van de natuurwetgeving. We hebben het op Ameland overwogen - de dijk verbreden aan de zeezijde - maar het bleek gewoon niet mogelijk. Tegelijk wilden de eilanders niet dat de dijk naar binnen toe zou groeien. Gelukkig kwam het erop uit dat dijkverbreding helemaal niet nodig bleek te zijn.”

Een ander idee dat vaak wordt ge-

De laatste jaren is een veel beter inzicht ontstaan in de manier waarop de zee op de dijk inwerkt

opperd is het aanleggen van nieuwe kwelders voor de dijk, als een soort natuurlijke rem op een onstuimige zee. „Dat is bijvoorbeeld bij de Afsluitdijk ter sprake gekomen. Ik denk zelf dat zo'n kwelder niet die remmende functie zal hebben wanneer er echt sprake is van extreme omstandigheden. Want wanneer de zee zo hoog staat dat de dijk zelf in gevaar komt, dan maken de golven helemaal geen contact meer met de kwelder onder het water. Dat effect is dan weg.”

Technologie

Boon, opgeleid als weg- en waterbouwkundige, is trots op de manier waarop Wetterskip Fryslân de dijken onderhoudt. Hij is ook optimistisch over de technologische vooruitgang op dat gebied. „We kunnen veel en we leren ook steeds meer bij. Dat maakt dat we een stijging van de zeespiegel, ook als die van twintig centimeter per eeuw toeneemt naar zestig of meer, nog prima kunnen bijbenen. Dat is op te vangen met handhaving van ons huidige systeem van harde dijken als uitgangspunt.”

De laatste jaren is met uitgebreide metingen een veel beter inzicht ontstaan in de manier waarop de zee op de dijk inwerkt. „We hebben overslagproeven gedaan, waaruit blijkt dat het gras op het talud van onze dijken eigenlijk veel sterker is dan we hadden aangenomen.”

En zo zijn er meer manieren om naar de risico's te kijken. „De huidige normen stammen uit de periode na 1953, die houden alleen rekening met de hoogte van het water. Maar we kunnen binnenkort voor elk dijkvak specifiek nagaan wat daar de risico's zijn en daar gericht op sturen. Doordat we daar steeds slimmer in worden, hoeven we ook lang niet overal de dijken hoger te maken.”

Boon wijst ook op de nieuwe inzichten die de laatste jaren zijn ontstaan over de overstromingsrisico's. Zo wordt van elke dijkkring een gedetailleerd model gemaakt waarmee

Harry Boon. „Elk mensenleven is evenveel waard, maar de middelen die we l

op de computer overstromingen gesimuleerd kunnen worden. „Daarmee zien we precies wat onder water komt te staan, hoe snel dat gaat, hoe hoog het water komt. Met die informatie kunnen we heel veel doen. En andere overheden ook.”

Het ophogen van de grond onder een nieuwe woomwijk die volgens die simulaties snel onder water zou komen te staan, bijvoorbeeld. Dus toch het plan van Aerts, die wel van Vinexterpen spreekt? „Je kunt het samenvatten met de term adaptief ontwerp. Dat kan soms al heel

simpel zijn”, zegt Boon. „Overall in de provincie zie je die kastjes waarmee het bij rampen gebruikte communicatiesysteem C2000 wordt verzorgd. Die staan op maaiveldhoogte. Als hier een grote overstroming komt, staan die dus onder water. Al die kastjes even wat hoger neerzetten is eigenlijk veel slimmer. Een kleine aanpassing, maar wel een die getuigt van inzicht in de mogelijke risico's.”

Mensenlevens

Veiligheid is niet het enige criterium

eschikbaar hebben zijn eindig. Foto: Frans Andringa

waarmee bestuurders als Boon werken. Ook de kosten spelen een rol. Dat is alleen al te zien aan de normen die gelden voor de verschillende dijkvakken. Bij de Randstad mag de dijk het maximaal een keer in de tienduizend jaar begeven, in het Noorden is dat een keer in de vierduizend jaar. „Die afweging is ook na 1953 gemaakt, en daarbij is gekeken naar het economische belang. Maar als we de normen voor onze dijken ingrijpend gaan herzien, simpelweg omdat we daarover veel meer kennis hebben, dan moeten

we die discussie opnieuw voeren: welk risico is acceptabel voor welk gebied?”

Het is een discussie die staatssecretaris Joop Atsma gaat aanzwengelen. „Dat is nog een lastige uitdaging. Want het is heel mooi dat we straks heel gedetailleerd de risico's in kaart hebben, maar hoe vergelijk je die vervolgens? Wanneer is iets acceptabel, hoe groot mogen de onderlinge verschillen in risico zijn? Elk mensenleven is everveel waard, maar de middelen die we beschikbaar hebben zijn eindig.”

Alle innovatieve ideeën ten spijt, is investeren in die oude, harde dijk nog altijd de beste verzekeringspremie die we hebben, stelt Boon. „Daar moeten we niet te veel op afgeven. We kunnen er nog eeuwen mee verder.”

• Aanstaaende woensdag 16 november, 20 uur in Tresoar, debatteert Harry Boon met hoogleraar terpenarcheologie Gilles de Langen in het Debatcafé Fryslân over Friese terpen en dijken en hun rol in de toekomst